

GİRİŞİMCİLİK

PERSPEKTİFİNDE TÜRK TEKSTİL VE GİYİM SEKTÖRÜ

EDİTÖRLER
ADNAN KARA
YUSUF ESMER

GİRİŞİMCİLİK PERSPEKTİFİNDE TÜRK TEKSTİL VE GİYİM SEKTÖRÜ

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Adnan KARA

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ESMER

EKİN
Basım Yayın Dağıtım

2020

GİRİŞİMCİLİK PERSPEKTİFİNDE TÜRK TEKSTİL VE GİYİM SEKTÖRÜ

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Adnan KARA, Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ESMER

© 2020 Ekin Yayınevi

Tüm hakları mahfuzdur. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Yasa'nın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan yayınevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, özetlenemez, yayınlanamaz, depolanamaz.

Sertifika No: 0607-16-008681

ISBN: 978-625-7090-47-6

Yayınlanma Tarihi: Haziran 2020

EKİN Basım Yayın Dağıtım

Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.

Durak Sk. No: 2 Osmangazi / BURSA

Tel : 0 224 223 04 37 - 220 16 72

Fax : 0 224 223 41 12

E-posta: info@ekinyayinevi.com

www.ekinyayinevi.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ iv

SUNUŞ v

Türk Tekstil Sektörünün Tarihi, Ekonomideki Yeri, Yapısı ve Ekosistemi: Yeni Girişimcilik Örnekleri 1

Ramazan SAYAR

Türk Tekstil ve Giyim Sektöründe Girişim Finansmanı ve Bankacılık Açısından Değerlendirilmesi 9

Murat KESEBİR

Türk Tekstil ve Giyim Sektöründe Girişimci Pazarlaması 19

Adnan KARA

Vergi ve Parafiskal Yükün Genç Girişimciliğine Etkisi ve Türkiye'de Bir Uygulama: Genç Girişimci Teşviki 30

Mehmet BULUT

Türk Tekstil ve Giyim Sektörünün Geleceği: Tekstil Mühendisliği Öğrencilerinin Düşünceleri 40

Ahmet ÖZBEK, Yusuf ESMER

Türk Tekstil ve Hazır-Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Düzeyinin İncelenmesi 56

Orkun DEMİRBAĞ

Türk Tekstil ve Giyim Sektörünün Geleceği: Tekstil Mühendisliği Öğrencilerinin Düşünceleri

Ahmet ÖZBEK[1]

Yusuf ESMER[2]

ÖZ

Dünyada tekstil ve giyim arzının talepten daha fazla olması sektörde aşırı bir rekabetin oluşmasına neden olmuştur. Bu rekabet, sektörde üretimden ziyade ürünün tasarımı, markalaştırılması, moda oluşturma, Ar-Ge gibi faaliyetlerin önemini artırmıştır. Ancak bu faaliyetleri gerçekleştirebilmek için işletmelerin nitelikli işgücüne ihtiyaçları bulunmaktadır. Tekstil ve giyim sektörü için nitelikli personel yetiştiren birimlerin başında üniversitelerin tekstil mühendisliği bölümleri gelmektedir. Bu çalışmada tekstil mühendisliği bölümü öğrencilerinin tekstil ve giyim sektörünün çalışma koşullarını algılama durumu, sektörde çalışma istekleri ve sektörle ilgili kariyer beklentilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma evrenini Marmara Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilere konu kapsamında anket uygulanmıştır. Anket yoluyla elde edilen verilerin analizi sonrası şu sonuçlara ulaşılmıştır: Tekstil mühendisliği bölümünü genellikle kadın öğrenciler bilinçli bir şekilde tercih etmektedir. Öğrencilerin tekstil ve giyim sektöründe kariyer yapma konusunda çevrelerinde olumsuz bir düşünce bulunmamaktadır. Öyle ki öğrencilerin mezun olduktan sonra sektörde çalışma istekleri oldukça yüksektir. Ancak öğrencilerin özel yaşam beklentilerinin yüksek olması en önemli dezavantajı oluşturmaktadır. Ayrıca öğrencilerin sektör hakkındaki düşüncelerinin işletmelerde staj yaparken elde ettikleri deneyime göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çalışma Koşulları Algısı, Çalışma İsteği, Kariyer Beklentisi, Tekstil ve Giyim Sektörünün Geleceği

JEL Sınıflandırması: E24, L67,015

1. GİRİŞ

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) 2017 yılı ihracat verilerine göre; tekstil ürünleri ihracatı Türkiye toplam ihracatının %5,50'sini oluştururken, giyim eşyaları ihracatı ise toplam ihracatın %11,57'sini oluşturmaktadır. Toplamda tekstil ve giyim ürünleri ihracatı Türkiye ihracatının

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü, aozbek@marmara.edu.tr

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, yesmer@bayburt.edu.tr

%17,07'sini oluşturmaktadır (TİM, 2018: 1). Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)'nın Şubat 2018 İstihdam İzleme Bültenine göre; Türkiye'de tekstil imalatında çalışanların sayısı 425.452 kişi iken, giyim eşyaları imalatında çalışanların sayısı 497.192 kişidir. Bu verilere göre imalat sektörü istihdamının %11,6'ını tekstil, %13,6'sını ise giyim üretimi oluşturmaktadır. Toplamda tekstil ve giyim ürünleri imalatı, imalat sektörü istihdamının %25,20'sini karşılamaktadır (TEPAV, 2018: 1-7). Tekstil ve giyim sektörlerinin üretim süreçlerinde kullanılan makine parkının yaklaşık %75'inin 10 yaşından daha genç olduğu görülmektedir (Doğan ve Palamutçu, 2013: 3). Bu verilere göre tekstil ve giyim sektörü yapılan yatırımlar nedeniyle uzunca yıllar üretim yapabilecek alt yapıya sahip olup Türkiye ekonomisine önemli derecede katkı sağlamaktadır. Diğer yandan dünyadaki tekstil ve giyim arzının talepten daha fazla olması ürünlerin pazarlanması aşamasında rekabet koşullarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün ülke ekonomisine olan katkısını artırması ya da mevcut durumunu koruması kolay olmamaktadır. Yapılan araştırmalar ve başarılı olan ülkeler incelendiğinde Türk tekstil ve hazır giyim işletmelerinin başarılarını devam ettirebilmeleri için pazarlama, tasarım, marka ve moda oluşturma, Ar-Ge ve rekabetçi üretim yapılarını geliştirmeleri gerekmektedir (Afşar, 2006:13-14). Günümüzde ise işletmelerin bu ve benzeri sorunların üstesinden gelmek için kullandıkları en önemli enstrüman nitelikli işgücüdür (Yıldırımalp vd., 2014: 16; Şahinoğlu ve Aydın, 2015: 57). Bu bakımdan tekstil ve giyim sektöründe nitelikli işgücünün sektöre çekilmesi sektör başarısı için büyük önem arz etmektedir. 1990'lı yıllarda sektör nitelikli personel için öncelikli olmayı başararak önemli atılımlar elde etmiştir. Ancak 2000'li yıllarla birlikte sektöre yönelik olumlu hava yerini olumsuz bir havaya bırakmıştır. Bu durumun en iyi göstergesi, Tekstil Mühendisliği bölümlerinin 1990'lı yıllarda ÖSYM Sınavından %1'lerden öğrenci alırken 2018'de Türkiye'deki 16 Tekstil Mühendisliği bölümünden sadece 2 tanesinin (İstanbul Teknik Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi) kontenjanlarını doldurabilmesidir. Bu durumun farkına varan sektör temsilcileri, TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi), İTKİB (İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birlikleri) ve İHKİB (İstanbul Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birlikleri) başarılı öğrencilerin Tekstil Mühendisliğini seçmeleri için burs uygulamasına başlamış olup bu uygulamanın da etkisiyle 2019'da Tekstil Mühendisliği bölümlerinin doluluk oranları %90'lara tekrar ulaşmıştır. Bu verilere göre işletmeler için önemli bir nitelikli istihdam kaynağı olan üniversitelerde ilgili bölüm ya da programlarda öğrenim gören öğrencilerin çalışacağı sektörle ilgili düşüncelerinin ve kariyer beklentilerinin belirlenmesi sektörün gelecekteki başarısı açısından önem arz etmektedir. Diğer yandan son yıllarda yükseköğretimde artan rekabet ile birlikte, öğrencilerin iş dünyasının ihtiyaç ve beklentilerine uygun yetiştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdamının sağlanabilmesi için öğrencilerin iş dünyasının yeni beklentileri ve ihtiyaçları konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir (Cevher, 2015: 165). Öğrencilerin düşüncelerinin ve kariyer beklentilerinin belirlenmesi ve bu yönde çalışmaların yapılması üniversite, sanayi ve iş dünyası işbirliği açısından yararlı sonuçlar ortaya koyacaktır. Bu bağlamda iş dünyasında işletmelerin örgütsel kariyer planlaması ile çalışanların bireysel kariyer planlaması arasındaki uyuşmazlıkların giderilmesi ve çalışanların daha verimli olmaları sağlanmış olacaktır. Bu çalışmada Marmara Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü`nde öğrenim gören öğrencilerin sektörün çalışma koşullarını algılama durumu, sektörde çalışma istekleri ve sektörle ilgili kariyer beklentileri araştırılmaktadır. Çünkü Tekstil Mühendisliği bölümünden mezun olan öğrenciler sektörün nitelikli personel ihtiyacını karşılama konusunda hayati derecede öneme sahiptirler. Bu bağlamda bu çalışma sektör için de önemlidir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde kariyer ve kariyer planlama kavramları açıklandıktan sonra konuyla ilgili yapılmış araştırmalar incelenmektedir.

2.1. Kariyer ve Kariyer Planlama

Tüm örgütler için önemli bir kaynak olan insanın iş yaşamındaki gelişimi, eğitimi, beklentileri, düşünceleri algılamaları insanın memnuniyeti ve verimliliği açısından son derece önemlidir. İnsanın iş yaşamındaki gelişimi "kariyer" olarak ifade edilmektedir. Kökeni Fransızca "carriere" sözcüğüne dayanan kariyer kavramı daha geniş bir ifadeyle "para, saygınlık, başarma arzusu, daha iyi bir yaşam biçimi, fırsatlar, ödüller ile kişisel ve örgütsel hedeflerle doğrudan ilişkili kişinin yaşamı boyunca karşılaşacağı ve kısmen denetim altında tutabileceği iş deneyimi ve faaliyetleriyle ilgili bir süreç" olarak tanımlanabilir (Tuncer, 2012: 215). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise kariyer, "bir meslekte zaman ve

çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık" anlamına gelmektedir (TDK, 2006: 1). Ayrıca kariyer, iş ve meslek yaşamında ilerlemek, başarı elde etmek ve deneyim sahibi olmak olarak da tanımlanmaktadır (Taşlıyan vd., 2011: 233). Kısaca kariyer, "bireyin iş yaşamındaki yolculuğu" olarak ifade edilebilir (Seymen, 2004: 81) Bu yolculukta kariyer planlanması yapılması gerekmektedir. Kariyer planlama, bireyin sahip olduğu bilgi, yetenek, beceri, güdülerin ve organizasyon içindeki ilerleyişinin planlanması olarak ifade edilmektedir (Taşlıyan vd., 2011: 233). Kariyer planlama iki önemli unsurdan oluşmaktadır. Kariyer planlamanın birinci unsuru bireyin kendisidir. Birey, kariyerini planlama konusunda kendine göre hareket ederek, iş yaşamında ve bulunduğu örgütte yerini bilme ve anlama, gelecekte nerede ve hangi durumda olmak istediğini belirlemek ve bilmek zorundadır. İkinci unsuru ise örgüttür. Örgüt ise kendi amaç ve hedeflerinin gerektirdiği felsefenin bilincinde kalarak, kariyer planlamaları doğrultusunda biçimlenmiş bireylerin amaç ve hedeflerini kendine uydurmak zorundadır (Gökdeniz, 2017: 125). Bu kapsamda "bireysel kariyer planlama" ve "örgütsel kariyer planlama" olmak üzere iki tür kariyer planlamadan söz edilebilir. Bireysel kariyer planlama, bireyin kendi yaşamı içerisinde iş ve mesleğinde gelişmeye yönelik yapmış olduğu planlama iken, örgütsel kariyer planlama ise bireyin bulunduğu örgüt yönetimi tarafından bireye yönelik yapılan planlamadır. Bireysel kariyer planlama ile örgütsel kariyer planlamanın paralel bir şekilde ilerlemesi hem bireyin başarısı hem de örgüt başarısı için önemli olmaktadır. Bireysel kariyer planlama yapan bireyler, beklentileri karşılanamadığı durumda örgütten ayrılma yoluna gidebilmektedir. Bu durumda örgütlerin çalışan odaklı bir kariyer planlama anlayışı geliştirmeleri daha uygun olmaktadır. Bu bakımdan kariyer planlama sürecinde bireysel ve örgütsel amaçların bütünleştirilmesi gerekmektedir (Yıldız, 2002: 234). Her çalışan adayı bir örgütte çalışmaya başlamadan önce bireysel kariyer planını yapmakta ve çalışmaya başladığı örgütte de bu planını sürdürmeyi amaçlamaktadır. Aksi takdirde o örgüt hakkında olumsuz düşüncelere kapılmakta ve işten ayrılma niyetinde bulunmakta ya da örgüt aleyhine olumsuz iş davranışları (üretkenlik karşıtı iş davranışları) sergilemektedir. Bu durum hem bireye hem de örgüte zarar vermektedir. Bu nedenle çalışan adaylarının sektör hakkındaki düşünce, beklenti ve algılarının önceden belirlenmesi, sektör temsilcilerinin çalışan adaylarına uygun bir iş ortamı oluşturmaları ve kariyer beklentilerine cevap verebilmeleri açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda örgütlerde çalışanların daha verimli, üretici, ekonomik gelişmelere ayak uydurabilecek bilgi, beceri ve donanıma sahip olabilmeleri ve örgütte uzun vadede tatmin olmuş bir şekilde çalışmalarını sağlamak için etkin bir kariyer planlaması, yönetimi ve stratejisine gereksinim duyulmaktadır (Soysal, 2006: 4).

2.2. Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle öğrencilerin tekstil ve giyim sektörüne yönelik kariyer beklentileri ile ilgili çalışmalar incelenmiş olup ancak az sayıda çalışmaya ulaşılmasından dolayı öğrencilerin turizm, inşaat, bilişim gibi sektörlere yönelik algı ve kariyer beklentilerine yönelik çalışmalar da incelenmiştir. Duman vd. (2006) lisans, önlisans ve lise düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin, sektörün çalışma koşulları algıları ile kariyer beklentilerinin karşılaştırmalı bir değerlendirmesini yapmışlardır. Değerlendirme sonucunda; öğrencilerin eğitim seviyeleri ve cinsiyetlerine göre sektörün çalışma koşulları algıları ve kariyer beklentilerine ilişkin düşüncelerinde farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sektörde kariyer beklentilerini etkileyen en önemli unsurların "kişi-endüstri uyumu-terfi imkânları" ve "sosyal statü" olarak belirlenmiştir. Kılıç ve Kuyumcu (2008) Düzce Teknik Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin mezuniyetten sonraki beklentilerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda mezun adaylarının büyük bir kısmının rahat ve garanti olması nedeniyle kamuda çalışmayı düşündüğü, diğer adayların ise atama olmadığı için mecburen özel sektörde çalışmayı düşündüğü tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin gelecekte sektörden beklentilerinin belirsiz olduğunu göstermektedir. Arman ve Şahin (2013) lise düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerinin staj yaptıkları işletmelerden beklentilerini incelemişlerdir. İnceleme sonucunda, öğrenciler, aldıkları staj eğitiminin mesleki gelişimlerine katkıda bulunmasını beklemektedir. Ayrıca öğrenciler, staj uygulamasının iş disiplini geliştirmesini ve sosyal çevrelerinin genişlemesine katkı sağlamasını ummaktadırlar. Çavuş ve Kaya (2015) Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu'nda lisans düzeyinde eğitim alan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin kariyer planlarını ve turizm sektörüne yönelik tutumlarını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin büyük bir kısmının gelecekte turizm sektöründe kariyer yapmak istedikleri ve uzun vadede turizm işletmelerinin üst pozisyonlarında yer almak istedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin turizm sektörüne yönelik olumlu bir tutuma sahip oldukları ve sektörün genel yapısından

kaynaklanan olumsuz durumların da bilincinde oldukları anlaşılmıştır. Gürdoğan ve Atabey (2015) turizm önlisans öğrencilerinin sektörden kariyer beklentileri ve staj sırasında elde ettikleri olumlu ve olumsuz deneyimlerin kariyer beklentileri üzerindeki etkilerini ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda kadın ve erkek öğrencilerin kariyer hedefleri arasında farklılıkların olduğu, erkek öğrencilerin turizmde kariyer yapma düşüncelerinin olmadığı, kararsızlık içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin demografik özelliklerinin ve staj memnuniyet düzeylerinin kariyer hedeflerine etkisinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bulur vd. (2017) İnönü Üniversitesi Yeşilyurt Meslek Yüksekokulu Tekstil ve Giyim Üretim Teknolojisi programı öğrencilerinin tekstil sektörüne yönelik beklentilerini tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir kısmının ders içeriklerinde tekstil sektöründeki yeniliklere yer verilmesini, fabrikalara teknik geziler düzenlenmesini, mezuniyetten önce tekstil işletmeleriyle staj ve iş imkânı için iletişim sağlanmasını beklediği tespit edilmiştir. Bu sonuç üniversite ile tekstil sektörünün işbirliği içinde olması gerektiğini göstermektedir. Demirdağ ve Çelikkanat (2017) ilgili çalışmalardan hareketle ortaöğretim kurumlarında turizm eğitimi alan öğrencilerin staj sürecinde sağladığı iş tatminin sektördeki kariyer beklentileri üzerindeki muhtemel etkilerini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada staj uygulamasının öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişimlerini, girişimcilik eğilimlerini, kariyer planlama yapma isteklerini olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin staj ücretlerinin yetersizliği ve işe ilişkin karar verme özgürlüklerinin kısıtlı olması ise kariyer beklentilerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç turizm öğrencilerinin staj uygulamalarından sağladıkları tatminin kariyer beklentilerine önemli derecede etki ettiğini göstermektedir. Özgüler vd. (2017) İnönü Üniversitesi Malatya Meslek Yüksekokul İnşaat Bölümü öğrencilerinin sektörden beklentilerini ve kariyer planlarını araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin tamamı inşaat bölümünü bilinçli tercih etmiştir. Öğrencilerin bir kısmı mezuniyetten sonra inşaat sektöründe çalışmayı tercih etmek, büyük bir kısmı ise öncelikle lisans eğitimini tamamlamak ve sonrasında inşaat sektöründe çalışmayı düşünmektedir. Er vd. (2018) Harran Üniversitesi bilgisayar mühendisliği bölümü öğrencilerinin bilişim sektörüne yönelik beklentileri ve öğrencilerin sektörde karışılacağı olası problemleri araştırmışlardır. Araştırma sonucunda bilgisayar mühendisliği bölümü mezunları için çok fazla çalışma alanı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından, işletmelerin sektör ve projeler hakkına bilgilendirme yapmaları ve bu projelerde daha çok stajyer öğrencilere görev vermeleri beklenmektedir. Bu durum öğrencilerin staj süresince daha çok şey öğrenmek için daha fazla sorumluluk almaları gerektiğini göstermektedir. Koçer ve Pelenk Özel (2018) Halkla ilişkiler ve tanıtım bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelik algı ve sektöre yönelik beklentilerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin mesleğe yönelik algılarında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Üst sınıflardaki öğrencilerin alt sınıflara göre daha büyük oranda halkla ilişkiler mesleğinin saygı görmediğini, sektörde çalışanlara değer verilmediğini, sektörde iş olanaklarının olmadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca genel anlamda öğrencilerin halkla ilişkiler sektörüne yönelik beklentilerinin oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Pınarlık (2018) Türkiye`de Uşak ilinde tekstil eğitimi alan lise düzeyinde öğrencilerin sektörden beklentilerini belirlemeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin %20'sinin kariyer beklentilerinin ve planlarının olduğu, öğrencilerin %10'unun ise kariyer beklentilerinin olmadığı tespit edilmiştir. Tekstil eğitimi alan öğrencilerin sektöre kazandırılması için uygun rehberlik ve kariyer planlama desteğinin verilerek mesleğin iyi yönlerinin ve geleceğinin sektör temsilcileri tarafından anlatılması gerekmektedir.

3. METODOLOJİ

Bu bölümde çalışmanın amacı, hipotezleri, yöntemi ve araştırmada kullanılan ölçekler açıklanmaktadır.

3.1. Amaç ve Hipotezler

Bu çalışmada Tekstil Mühendisliği bölümü öğrencilerinin tekstil sektörünün çalışma koşullarını algılama durumu ve sektörde çalışma isteklerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin algı ve çalışma istekleri cinsiyet, yaş, staj yapma durumu, sektör hakkında bilgi sahibi olma durumu, mezun olunan lise gibi demografik değişkenler açısından incelenmektedir. Literatürde daha önce tekstil bölüm/programı öğrencilerinin beklentilerini ölçmeye yönelik benzer anket çalışmalarının olduğu görülmekte olup bu çalışmanın farkı staj uygulamasının öğrencilerin algı ve çalışma isteklerini etkileyip etkilemediği hususuna odaklanılmasıdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda 5 hipotez geliştirilmiştir:

H_{1a}: Öğrencilerin algı ve çalışma istekleri cinsiyet değişkeni bakımından farklılık göstermektedir.

H_{1b}: Öğrencilerin algı ve çalışma istekleri yaş değişkeni bakımından farklılık göstermektedir.

H_{1c}: Öğrencilerin algı ve çalışma istekleri staj yapma durumu bakımından farklılık göstermektedir.

H_{1d}: Öğrencilerin algı ve çalışma istekleri sektör hakkında bilgi sahibi olma bakımından farklılık göstermektedir.

H_{1e}: Öğrencilerin algı ve çalışma istekleri mezun olunan lise bakımından farklılık göstermektedir.

3.2. Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın veri toplama aşamasında en çok kullanılan Survey araştırma tekniği olan anket tekniği kullanılmıştır. Çünkü anket tekniği ile daha çok kişi ulaşılabilmekte ve genelleme yapma olanağı daha fazla olmaktadır. Araştırmada zaman, mekân ve maliyet gibi kısıtlardan dolayı tüm tekstil mühendisliği öğrencilerine ulaşılamayacağından kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen Marmara Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Tekstil Mühendisliği bölümü öğrencileri örnekleme dâhil edilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında I., II. III. ve IV. sınıflarda öğrenim gören toplam 174 tekstil öğrencisi oluşturmaktadır (ÖSYM, 2018: 1). Araştırma evreninden %95 güvenilirlik sınırlıkları içerisinde ve % 5`lik bir hata payı (anlamlılık düzeyi) dikkate alınarak *Sample Size Calculator* programında yapılan hesaplama sonucunda en düşük örneklem büyüklüğü 120 kişi olarak hesaplanmıştır. Oluşturulan anket formu ders esnasında derse katılan 133 öğrenciye dağıtılmış ve tamamından geri dönüş sağlanmıştır. Buna göre araştırma evreninin yaklaşık % 77`sinin araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 programında frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, güvenilirlik, faktör analizi, t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizlerine tabi tutularak yorumlanmıştır.

3.3. Ölçekler

Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin cinsiyet, yaş, mezun olunan lise, staj yapma durumu, sektör hakkında bilgi sahibi olma durumu ile ilgili demografik bilgilerini tespit etmek amacıyla 10 tane sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci bölümde ise öğrencilerin algı ve çalışma isteğini belirlemek amacıyla Duman vd. (2006) tarafından turizm öğrencilerine uygulanan "Algı ve Çalışma İsteği Ölçeği (AÇİÖ)" kullanılmıştır. Bu ölçek yazarlar tarafından aslına uygun bir şekilde Tekstil Mühendisliği Bölümü öğrencilerine uygulanacak şekilde uyarlanmıştır. "Endüstri Uyumu ve Terfi, İşin Doğası ve Çalışma Koşulları, Yöneticiler ve İş Arkadaşları, Sosyal Statü, Yetki ve Motivasyon, Gelirler, Özel Hayat" olmak üzere 7 boyuttan oluşan AÇİÖ öğrencilerin algı ve sektörde çalışma isteğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçek maddelerinin derecelendirilmesinde 5`li likert tipi (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) ölçek kullanılmıştır.

SPSS 22.0 istatistik programında yapılan analiz sonucunda AÇİÖ'nün güvenilirlik değerleri tespit edilerek Tablo 1`de gösterilmektedir.

Tablo 1: AÇİÖ Boyutlarının Güvenilirlik Değerleri

Ölçekler-Boyutlar		Madde Sayısı		Cronbach Alfa (α)	
AÇİÖ	Endüstri Uyumu ve Terfi	5	23	0,70	0,68
	İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	4		0,81	
	Yöneticiler ve İş Arkadaşları	3		0,71	
	Sosyal Statü	3		0,66	
	Yetki ve Motivasyon	3		0,57	
	Gelirler	3		0,72	
	Özel Hayat	2		0,78	

Tablo 1 incelendiğinde AÇİÖ`nün Cronbach Alfa (α) değeri 0,60-0,80 (0,68) arasında olduğundan ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. AÇİÖ ayrıntılı incelendiğinde "Endüstri Uyumu ve Terfi", "İşin Doğası ve Çalışma Koşulları", "Yöneticiler ve İş Arkadaşları", "Sosyal Statü", "Gelirler" ve "Özel Hayat" alt boyutlarının Cronbach Alfa (α) değerlerinin sırasıyla 0, 70, 0,81,

0,71,0,66, 0,72 ve 0,78 olduğu ve bu boyutların oldukça güvenilir düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak "Yetki ve Motivasyon" boyutunun ise Cronbach Alfa (α) değerinin 0,40-0,60 (0, 57) arasında olduğundan bu boyutun güvenilirliğinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin " Yöneticiler ve İş Arkadaşları" boyutunda yer alan " Tekstil Sektöründe çalışanların genelde eğitim seviyesi düşüktür." maddesi "Yöneticiler ve İş Arkadaşları" boyutunun güvenilirliğini 0,40 seviyesinin altına düşürdüğünden dolayı bu madde analiz dışı bırakılmıştır (Kayış, 2009: 403-405). Bu nedenle bundan sonraki analizler bu veriler üzerinden yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde faktör analizi bulguları, demografik bulgular, tanımlayıcı istatistiki bulgular ve hipotez testlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Faktör Analizi Bulguları

Sosyal bilim araştırmalarında kullanılan ölçeklerin geçerliliğinin test edilmesinde kullanılan en önemli analiz türlerinden biri faktör analizidir. Faktör analizi, birbirleriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya toplayarak daha az sayıda anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) keşfetmeyi ya da doğrulamayı amaçlayan çok değişkenli istatistiksel bir analiz tekniğidir (Büyüköztürk, 2002: 472). Faktör analizinin Açıklayıcı (Keşfedici) ve Doğrulayıcı olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Açıklayıcı Faktör Analizi, yeni oluşturulmuş ya da bir dilden başka bir dile çevrilmiş bir ölçeğin değişkenlerini temsil eden ifadelerin altında yatan faktör yapısını açıklamayı ve keşfetmeyi amaçlamakta iken, Doğrulayıcı Faktör Analizi ise daha önce kullanılmış bir ölçeğin, güncel bir araştırmada kullanıldığında orijinal faktör yapısına uygun olup olmadığını, uygun ise ne derece uygun olduğunu, ölçeğin doğruluğunu test etmeyi amaçlamaktadır (Yaşlıoğlu, 2017: 75). Böylece faktör analizi ile birden fazla değişken birkaç başlık altında toplanarak bir "faktör yükü" elde edilebilmektedir (Çetin, 2007: 59). Faktör yükü aynı zamanda "açıklama katsayısı" olarak ifade edilebilir. Çalışmada öğrencilerin algı ve çalışma isteğini ölçmeyi amaçlayan ifadeler faktörlere bölündüğünden Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanması uygun görülmüş ve araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 programında Açıklayıcı Faktör Analizine (AFA) tabi tutulmuştur. AFA ile ilgili bulgular Tablo 2 ve Tablo 3`de verilmektedir.

Tablo 2: AÇİÖ Alt Boyutlarının Varyans Açıklama Yüzdeleri

Boyutlar	Madde Sayısı	Varyanslı Birikimli Açıklama Yüzdesi (%)	KMO	Sig.
Endüstri Uyumu ve Terfi	5	47,612	0,734	0,000
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	4	64,873	0,741	0,000
Yöneticiler ve İş Arkadaşları	3	63,564	0,651	0,000
Sosyal Statü	3	59,510	0,657	0,000
Yetki ve Motivasyon	3	53,883	0,585	0,000
Gelirler	3	64,315	0,606	0,000
Özel Hayat	2	82,004	0,500	0,000

AÇİÖ alt boyutlarının açıklama yüzdeleri incelendiğinde " Özel Hayat" boyutunun en yüksek (82,004) açıklama yüzdesine sahip olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin algı ve çalışma isteğinin en çok "Özel Hayat" boyutu ile açıklanabileceğini göstermektedir. Ayrıca KMO değerlerinin 0,50`nin üzerinde olması, bu ölçeğin örneklem yeterliliği açısından yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. KMO değerleri incelendiğinde " Endüstri Uyumu ve Terfi" ve " İşin Doğası ve Çalışma Koşulları" boyutlarının örneklem yeterliliği açısından iyi oldukları görülmektedir (Field, 2009: 647). Tablo 3`de AÇİÖ`yü oluşturan boyutlara ait faktör yükleri verilmiştir.

Tablo 3: AİÇÖ`nün Faktör Yükü Matrisi

	Faktörler-Açıklama Katsayıları						
Ölçek Maddeleri	**Endüstri Uyumu ve Terfi**	**İşin Doğası ve Çalışma Koşulları**	**Yöneticiler ve İş Arkadaşları**	**Sosyal Statü**	**Yetki ve Motivasyon**	**Gelirler**	**Özel Hayat**
Kısa sürede tekstil sektöründe iyi noktalara geleceğimi düşünüyorum.	**0,763**						
Tekstil sektöründeki işlerde bilgi ve becerilerimi kullanabilirim.	0,705						
Tekstil sektöründe çalışanlar terfi ettirilirken tecrübeleri dikkate alınır.	0,434						
Tempolu iş ortamını severim.	0,732						
Kişiliğim tekstil sektöründe çalışmaya uygundur.	0,759						
Tekstil sektöründe çalışma saatleri çok uzundur.		0,805					
Tekstil sektöründe işler çok yorucudur.		**0,893**					
Tekstil sektöründe çalışma ortamı streslidir.		0,835					
Tekstil sektöründe çalışma saatleri düzensizdir.		0,672					
Tekstil sektöründe yöneticiler çalışanların önerilerini değerlendirir.			0,758				
Tekstil sektöründe genelde çalışanlar arasında işbirliği vardır.			**0,848**				
Tekstil sektöründe yöneticiler gerektiğinde çalışanların mesleki eğitim almasını sağlarlar.			0,782				
Daha önceki mezunlar Tekstil Sektöründe iyi pozisyonlarda değildir.				0,779			
Tekstil sektöründe çalışmak toplumda fazla saygı görmemektedir.				**0,784**			
Bazen çevreme Tekstil Sektöründe kariyer yapacağımı söylemeye çekinirim.				0,751			
Tekstil sektöründe yöneticiler işlerini daha iyi yapabilmek için çalışanlara yetki vermektedir.					0,626		
Tekstil sektöründe çalışanların çalışma isteği ve motivasyonu yüksektir.					**0,812**		
Tekstil sektöründe çalışmayı eğlenceli buluyorum.					0,752		
Tekstil sektöründe ücret dışındaki ek gelirler (prim, ikramiye, ulaşım, konaklama, vb.) yetersizdir.						0,747	
Tekstil sektöründe çok para kazanabileceğimi düşünmüyorum.						0,771	
Tekstil sektöründe birçok işin ücreti düşüktür.						**0,881**	
Hafta sonu tatili benim için çok önemlidir.							**0,906**
Özel hayatım benim için çok önemlidir.							**0,906**

AFA sonucunda AÇİÖ maddelerinin 7 faktör (Endüstri Uyumu ve Terfi, İşin Doğası ve Çalışma Koşulları, Yöneticiler ve İş Arkadaşları, Sosyal Statü, Gelirler ve Özel Hayat) altında toplandığı görülmektedir. Bu bulgu AÇİÖ`nün yapı geçerliliğin olduğunu göstermektedir. Tablo 3`de verilen faktör yükleri incelendiğinde "Endüstri Uyumu ve Terfi" boyutunu en çok "Kısa sürede tekstil sektöründe iyi noktalara geleceğimi düşünüyorum (0,763) " ifadesinin açıkladığı, "İşin Doğası ve Çalışma Koşulları" boyutunu en çok "Tekstil sektöründe işler çok yorucudur (0,893)" ifadesinin açıkladığı , "Yöneticiler ve İş Arkadaşları" boyutunu "Tekstil sektöründe genelde çalışanlar arasında işbirliği vardır (0,848)" ifadesinin açıkladığı, "Sosyal Statü" boyutunu "Tekstil sektöründe çalışmak toplumda fazla saygı görmemektedir (0,784)" ifadesinin açıkladığı, "Yetki ve Motivasyon" boyutunu " Tekstil sektöründe çalışanların çalışma isteği ve motivasyonu yüksektir (0,812)" ifadesinin açıkladığı, "Gelirler" boyutunu "Tekstil sektöründe birçok işin ücreti düşüktür (0,881)" ifadesinin açıkladığı, "Özel Hayat" boyutunu ise "Hafta sonu tatili benim için çok önemlidir (0,906)" ve "Özel hayatım benim için çok önemlidir (0,906)" maddelerinin açıkladığı görülmektedir.

4.2. Demografik Bulgular

Araştırma kapsamında anket tekniği ile veri toplanan 133 öğrencinin cinsiyet, yaş, mezun olunan lise, staj yapma durumu, sektör hakkında bilgi sahibi olma durumu ile ilgili demografik bilgileri Tablo 4`de verilmektedir.

Tablo 4: Demografik Bulgular

Demografik Değişkenler		**N**	**Yüzde (%)**
Cinsiyet	**Kadın**	**101**	**75,9**
	Erkek	32	24,1
	Toplam	133	100
Yaş	**18-20**	**67**	**50,4**
	21-23	56	42
	24-26	8	6
	27-30	2	1,6
	Toplam	133	100
Mezun olunan lise	Tekstil Meslek Lisesi	5	3,8
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	6,8
	Genel Lise	52	39,1
	Diğer	**67**	**50,4**
	Toplam	133	100
Bölümü seçme durumu	Kesinlikle kendim seçmedim	1	0,8
	Kendim seçmedim	3	2,3
	Ne kendim seçtim, nede kendim seçmedim	24	18
	Kendim seçtim	**74**	**55,6**
	Kesinlikle kendim seçtim	**31**	**23,3**
	Toplam	133	100
Bölüm ÖSYM Tercih Sırası	**1-3 arası**	**63**	**47,4**
	4-7 arası	33	24,8
	8—11 arası	15	11,3
	12-15 arası	15	11,3
	16-18 arası	3	2,3
	19 ve üzeri	4	3,1
	Toplam	133	100
Sınıf	**I. Sınıf**	**37**	**27,8**
	II. Sınıf	33	24,8
	III. Sınıf	36	27,1
	IV. Sınıf	27	20,3
	Toplam	133	100
Staj yapma durumu	Evet (Yaptım)	66	49,6
	Hayır (Yapmadım)	**67**	**50,4**
	Toplam	133	100
	Bilgi sahibiyim	**104**	**78,2**

Sektör hakkında bilgi sahibi olma durumu	Bilgi sahibi değilim	29	21,8
	Toplam	133	100
Mezuniyetten sonra sektörde çalışma durumu	Kesinlikle düşünmüyorum	1	0,8
	Düşünmüyorum	3	2,3
	Kararsızım	19	14,3
	Düşünüyorum	**72**	**54,1**
	Kesinlikle düşünüyorum	**38**	**28,6**
	Toplam	133	100
Mezuniyetten sonra sektörde çalışma alanı durumu	Örme	3	2,3
	Dokuma	7	5,3
	İplik	5	3,8
	Nonvowen	2	1,5
	Boyama	1	0,8
	Teknik tekstiller	13	9,8
	Hazır giyim	27	20,3
	Biden fazla çalışma alanı	**75**	**56,4**
	Toplam	133	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün (101 kişi= %75,9) kadın olduğu, yarıdan fazlasının (67 kişi= % 50,4) 18-20 yaş aralığında olduğu, yine yarıdan fazlasının (67 kişi= % 50,4) diğer liselerden mezun olduğu, büyük bir kısmının (105 kişi= %78,9) Tekstil Mühendisliği Bölümünü kendi seçtiği, I. sınıf öğrencilerden katılımın daha fazla olduğu (37 kişi= %27,8), yarıdan fazlasının (63= %47,4) ÖSYM tercihinde Tekstil Mühendisliği Bölümüne ilk üç tercih içerisinde yer verdiği, yarıdan fazlasının (67 kişi= %50,4) henüz staj yapmadığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin çoğunluğunun (104 kişi= %78,2) tekstil ve giyim sektörü hakkında bilgi sahibi olduğu, büyük bir kısmının (110 kişi= %82,7) tekstil ve giyim sektöründe çalışmayı düşündüğü, yarıdan fazlasının (75 kişi = %56,4) s tekstil ve giyim sektöründe birden fazla alanda çalışmak istediği tespit edilmiştir.

4.3. Tanımlayıcı İstatistiki Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin algı ve çalışma isteklerine ilişkin tanımlayıcı istatistiki bulgular yer almaktadır. Bu kapsamda anket formunda yer alan ifadelere verilen cevaplara yönelik frekans, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 5 `de verilmektedir.

Tablo 5: Tanımlayıcı İstatistiki Bulgular

İfadeler	N	Ortalama (X)	Standart Sapma	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Endüstri Uyumu ve Terfi	**133**	**3,929**	**0,6126**	**-1,116**	**3,624**
Kısa sürede tekstil sektöründe iyi noktalara geleceğimi düşünüyorum.	133	3,842	0,8690	-0,601	0,540
Tekstil sektöründeki işlerde bilgi ve becerilerimi kullanabilirim.	**133**	**4,068**	**0,7302**	**-0,816**	**1,844**
Tekstil sektöründe çalışanlar terfi ettirilirken tecrübeleri dikkate alınır.	133	3,970	1,0727	-0,949	0,241
Tempolu iş ortamını severim.	133	3,857	0,9625	-0,899	1,055
Kişiliğim tekstil sektöründe çalışmaya uygundur.	133	3,910	0,8390	-0,765	1,095
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	**133**	**3,472**	**0,7529**	**-0,025**	**-0,034**
Tekstil sektöründe çalışma saatleri çok uzundur.	133	3,361	0,9239	-0,022	-0,383
Tekstil sektöründe işler çok yorucudur.	133	3,564	0,8647	-0,307	0,128
Tekstil sektöründe çalışma ortamı streslidir.	133	3,752	0,9487	-0,617	0,009
Tekstil sektöründe çalışma saatleri düzensizdir.	133	3,211	1,0448	0,174	-0,796

Yöneticiler ve İş Arkadaşları	**133**	**3,592**	**0,7007**	**-0,467**	**1,331**
Tekstil sektöründe yöneticiler çalışanların önerilerini değerlendirir.	133	3,353	0,9470	-0,547	0,573
Tekstil sektöründe genelde çalışanlar arasında işbirliği vardır.	133	3,722	0,8105	-1,008	1,824
Tekstil sektöründe yöneticiler gerektiğinde çalışanların mesleki eğitim almasını sağlarlar.	133	3,699	0,8875	-0,688	0,703
Sosyal Statü	**133**	**2,589**	**0,8576**	**0,325**	**-0,089**
Daha önceki mezunlar Tekstil Sektöründe iyi pozisyonlarda değildir.	133	2,617	0,9826	0,106	-0,486
Tekstil sektöründe çalışmak toplumda fazla saygı görmemektedir.	133	2,977	1,1772	-0,069	-,0836
Bazen çevreme tekstil sektöründe kariyer yapacağımı söylemeye çekinirim.	**133**	**2,173**	**1,1775**	**0,930**	**0,022**
Yetki ve Motivasyon	**133**	**3,494**	**0,6456**	**-0,038**	**0,234**
Tekstil sektöründe yöneticiler işlerini daha iyi yapabilmek için çalışanlara yetki vermektedir.	133	3,466	0,8577	-0,113	0,072
Tekstil sektöründe çalışanların çalışma isteği ve motivasyonu yüksektir.	133	3,346	0,8965	-0,358	0,397
Tekstil sektöründe çalışmayı eğlenceli buluyorum.	133	3,669	0,8680	-0,359	-0,125
Gelirler	**133**	**3,181**	**0,7571**	**0,209**	**-0,243**
Tekstil sektöründe ücret dışındaki ek gelirler (prim, ikramiye, ulaşım, konaklama vb.) yetersizdir.	133	3,429	0,8283	0,272	-0,034
Tekstil sektöründe çok para kazanabileceğimi düşünmüyorum.	133	2,850	1,0408	0,184	-0,565
Tekstil sektöründe birçok işin ücreti düşüktür.	133	3,263	0,9605	-0,187	-0,215
Özel Hayat	**133**	**4,335**	**0,8112**	**-1,514**	**2,634**
Hafta sonu tatili benim için çok önemlidir.	**133**	**4,248**	**0,9567**	**-1,308**	**1,281**
Özel hayatım benim için çok önemlidir.	**133**	**4,421**	**0,8277**	**-1,738**	**3,646**

Tablo 5`de verilen ortalamalar incelendiğinde "Endüstri Uyumu ve Terfi" boyutunun (X=3,9) "Katılıyorum" düzeyine yakın, "İşin Doğası ve Çalışma Koşulları" boyutunun (X=3,5) "Kararsızım" ile "Katılıyorum" düzeyi arasında, "Yöneticiler ve İş Arkadaşları" boyutunun (X=3,6) "Kararsızım" düzeyinin bir hayli üzerinde, "Sosyal Statü" boyutunun (X=2,6) "Katılmıyorum" düzeyinin bir hayli üzerinde, "Yetki ve Motivasyon" boyutunun (X=3,5) "Kararsızım" ile "Katılıyorum" düzeyi arasında, "Gelirler" boyutunun (X=3,2) "Kararsızım" düzeyinin biraz üzerinde, "Özel Hayat" boyutunun ise (X=4,3) "Katılıyorum" düzeyinin biraz üzerinde olduğu görülmektedir. Buna göre en yüksek ortalamaya sahip boyutların "Özel Hayat (X=4,3)" ve "Endüstri Uyumu ve Terfi (X=3,9) olduğu, en düşük ortalamaya sahip boyutun ise "Sosyal Statü (X=2,6)" olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin özel yaşam, tekstil endüstrisi ve terfi ile ilgili algılarının iyi düzeyde, "Sosyal Statü" ile ilgili algılarının ise düşük olduğunu göstermektedir. Tablo 5`e göre en yüksek ortalamaya sahip ifadeler "Hafta sonu tatili benim için çok önemlidir (X=4,2)" , "Özel hayatım benim için çok önemlidir (X=4.4)" ve "Tekstil sektöründeki işlerde bilgi ve becerilerimi kullanabilirim (X=4,1)" iken, en düşük ortalamaya sahip ifade ise "Bazen çevreme tekstil sektöründe kariyer yapacağımı söylemeye çekinirim (X=2,2)" ifadesidir. Bu bulgu öğrencilerin hafta sonu tatili, özel yaşamları ile ilgili beklentilerinin olduğu, tekstil sektöründe sahip oldukları bilgi ve deneyimlerini kullanabileceklerini düşündüklerini, tekstil sektöründe

kariyer yapma konusunda çevrelerinde olumsuz bir düşüncenin olmadığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

Tablo 5`de verilen çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri anket verilerinin normal dağılıp dağılmadığını göstermektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları - ∞ ile + ∞ arasında değerler almaktadır. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının -3 ve + 3 arasında değerler alması durumunda verilerin normal dağıldığı varsayılmaktadır (Ak, 2009, s. 6-7). İstatistiksel analizlerde sağlıklı sonuçların elde edilebilmesi için verilerin normal dağılım ya da normale yakın dağılım göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Tablo 5`de çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 ve + 3 arasında olduğu görülmektedir. Bu durumda verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılmış ve araştırma hipotezlerinin test edilmesinde parametrik testlerin (t-testi ve ANOVA) yapılması uygun görülmüştür.

4.4. Hipotez Testi Bulguları

Araştırma kapsamında geliştirilen hipotezler SPSS 22.0 programında t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile test edilmiştir. Cinsiyet, staj yapma durumu ve sektör hakkında bilgi sahibi olma durumu değişkenleri için 1. 3. ve 4.Hipotezlerin test edilmesinde t-testi, diğer hipotezlerin test edilmesinde ise ANOVA analizi kullanılmıştır.

Öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 6`da verilmektedir **(H_{1a}).**

Tablo 6: Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	Homojenlik Durumu	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)
Endüstri Uyumu ve Terfi	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	0,014	0,904	0,902	0,368
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			0,953	0,345
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	0,659	0,419	0,506	0,613
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			0,550	0,584
Yöneticiler ve İş Arkadaşları	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	2,585	0,110	-1,647	0,102
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			-1,873	0,066
Sosyal Statü	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	0,467	0,496	0,356	0,723
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			0,377	0,708
Yetki Devri ve Motivasyon	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	0,254	0,615	0,799	0,426
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			0,841	0,404
Gelirler	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	1,473	0,227	1,938	0,055
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			2,105	0,040
Özel Hayat	Kadın	101	**Varyanslar homojen**	0,830	0,364	1,380	0,170
	Erkek	32	Varyanslar homojen değil			1,346	0,185

Tablo 6 incelendiğinde Sig. değerlerinin 0,05`ten büyük olması varyansların homojen olduğunu göstermektedir. Bu durumda Sig. (2-tailed) değerlerine bakıldığında (Sig. > 0,05) tüm boyutlarda cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin algı ve çalışma istekleri cinsiyet bakımından farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre H_{1a} reddedilmiştir.

Öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinin yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile test edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 7`de verilmektedir **(H_{1b}).**

Tablo 7: Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Yaş Aralığı	N	Ort. (X)	F	Sig. (0,05)
Endüstri Uyumu ve Terfi	18-20	67	3,9104	0,221	0,882
	21-23	56	3,9250		
	24-26	8	4,0750		
	27-30	2	4,1000		
	Toplam	133	3,9293		

İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	18-20	67	3,3582	1,732	0,164
	21-23	56	3,5313		
	24-26	8	3,9063		
	27-30	2	3,8750		
	Toplam	133	3,4718		
Yöneticiler ve İş Arkadaşları	18-20	67	3,5323	1,746	0,161
	21-23	56	3,5893		
	24-26	8	3,8750		
	27-30	2	4,5000		
	Toplam	133	3,5915		
Sosyal Statü	18-20	67	2,7065	0,865	0,461
	21-23	56	2,4583		
	24-26	8	2,5417		
	27-30	2	2,5000		
	Toplam	133	2,5890		
Yetki Devri ve Motivasyon	18-20	67	3,4627	0,498	0,684
	21-23	56	3,5417		
	24-26	8	3,3333		
	27-30	2	3,8333		
	Toplam	133	3,4937		
Gelirler	18-20	67	3,1343	0,538	0,657
	21-23	56	3,2440		
	24-26	8	3,2500		
	27-30	2	2,6667		
	Toplam	133	3,1805		
Özel Hayat	18-20	67	4,3060	1,819	0,147
	21-23	56	4,2679		
	24-26	8	4,8750		
	27-30	2	5,0000		
	Toplam	133	4,3346		

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinde yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı (Sig. >0,05) tespit edilmiştir. Bu bulgu öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinin yaş açısından değişmediğini göstermektedir. Buna sonuca göre H_{1b} reddedilmiştir.

Öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinin staj yapma durumu bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 8`de verilmektedir **(H_{1c}).**

Tablo 8: Staj Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Staj Yapma Durumu	N	Ort. (X)	Homojenlik Durumu	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)
Endüstri Uyumu ve Terfi	Yaptım	66	4,0000	**Varyanslar homojen**	1,965	0,163	1,324	0,188
	Yapmadım	67	3,8597	Varyanslar homojen değil			1,322	0,189
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	Yaptım	66	3,6364	**Varyanslar homojen**	1,545	0,216	2,553	**0,012**
	Yapmadım	67	3,3097	Varyanslar homojen değil			2,552	0,012
Yöneticiler ve İş Arkadaşları	Yaptım	66	3,7576	**Varyanslar homojen**	0,845	0,360	2,782	**0,006**
	Yapmadım	67	3,4279	Varyanslar homojen değil			2,779	0,006
Sosyal Statü	Yaptım	66	2,4646	**Varyanslar homojen**	0,004	0,951	-1,671	0,097
	Yapmadım	67	2,7114	Varyanslar homojen değil			-1,672	0,097
Yetki Devri ve Motivasyon	Yaptım	66	3,5455	**Varyanslar homojen**	1,779	0,185	0,916	0,361
	Yapmadım	67	3,4428	Varyanslar homojen değil			0,915	0,362
Gelirler	Yaptım	66	3,2626	**Varyanslar homojen**	0,156	0,693	1,245	0,215

	Yapmadım	67	3,0995	Varyanslar homojen değil			1,245	0,216
Özel Hayat	Yaptım	66	4,3864	**Varyanslar homojen**	0,717	0,399	0,729	0,467
	Yapmadım	67	4,2836	Varyanslar homojen değil			0,730	0,467

Tablo 8 incelendiğinde Sig. değerlerinin 0,05`ten büyük olması varyansların homojen olduğunu göstermektedir. Bu durumda ilgili Sig. (2-tailed) değerleri incelendiğinde "işin doğası ve çalışma koşulları" ile "yöneticiler ve iş arkadaşları" boyutlarında staj yapma durumu bakımından anlamlı bir farklılığın olduğu (Sig. <0,05), diğer boyutlarda anlamlı bir farklılığın olmadığı (Sig.>0,05) görülmektedir. Bu sonuca göre H_{1c} kısmen kabul edilmiştir. Söz konusu değişkenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde öğrencilerin staj yaptıktan sonra "işin doğası ve çalışma koşulları" ile "yöneticiler ve iş arkadaşları" konusunda algılarında olumlu yönde artış olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumdan öğrencilerin sektörü yakından gördüklerinde ön yargılarının azaldığı sonucu çıkarılabilir.

Öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinin sektör hakkında bilgi sahibi olma durumu bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 9`da verilmektedir **(H_{1d}).**

Tablo 9: Sektör Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Bilgi Sahibi Olma	N	Ort. (X)	Homojenlik Durumu	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)
Endüstri Uyumu ve Terfi	Bilgi sahibiyim	104	4,0019	**Varyanslar homojen**	0,064	0,801	2,646	**0,009**
	Bilgi sahibi değilim	29	3,6690	Varyanslar homojen değil			2,835	0,007
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	Bilgi sahibiyim	104	3,4279	**Varyanslar homojen**	2,403	0,123	-1,277	0,204
	Bilgi sahibi değilim	29	3,6293	Varyanslar homojen değil			-1,143	0,260
Yöneticiler ve İş Arkadaşları	Bilgi sahibiyim	104	3,6026	**Varyanslar homojen**	0,176	0,676	0,344	0,731
	Bilgi sahibi değilim	29	3,5517	Varyanslar homojen değil			0,355	0,724
Sosyal Statü	Bilgi sahibiyim	104	2,4295	**Varyanslar homojen**	1,714	0,193	-4,325	**0,000**
	Bilgi sahibi değilim	29	3,1609	Varyanslar homojen değil			-3,944	0,000
Yetki Devri ve Motivasyon	Bilgi sahibiyim	104	3,5128	**Varyanslar homojen**	0,339	0,562	0,644	0,521
	Bilgi sahibi değilim	29	3,4253	Varyanslar homojen değil			0,615	0,542
Gelirler	Bilgi sahibiyim	104	3,1410	**Varyanslar homojen**	0,677	0,412	-1,139	0,257
	Bilgi sahibi değilim	29	3,3218	Varyanslar homojen değil			-1,247	0,218
Özel Hayat	Bilgi sahibiyim	104	4,3029	**Varyanslar homojen**	0,042	0,838	-0,853	0,395
	Bilgi sahibi değilim	29	4,4483	Varyanslar homojen değil			-0,903	0,371

Tablo 9 incelendiğinde Sig. değerlerinin 0,05`ten büyük olması varyansların homojen olduğunu göstermektedir. Bu durumda ilgili Sig. (2-tailed) değerleri incelendiğinde "endüstri uyumu ve terfi" ile "sosyal statü" boyutlarında sektör hakkında bilgi sahibi olma bakımından anlamlı bir farklılığın olduğu (Sig. <0,05), diğer boyutlarda anlamlı bir farklılığın olmadığı (Sig.>0,05) görülmektedir. Bu sonuca göre H_{1d} kısmen kabul edilmiştir. Söz konusu değişkenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde bilgi sahibi olan öğrencilerin "endüstri uyumu ve terfi" ile ilgili algılarının daha yüksek olduğu, "sosyal statü" ile ilgili algılarının ise daha düşük olduğu oldu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin bilgi sahibi olduktan sonra tekstil endüstrisi ve terfi ile ilgili olumu düşüncelere sahip olduklarını ancak tekstil ve giyim sektörü ile ilgili sosyal statüye yönelik kariyer beklentilerinin azaldığını göstermektedir.

Öğrencilerin algı ve çalışma isteklerinin mezun olunan lise değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile test edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 10`da verilmektedir **(H_{1e}).**

Tablo 10: Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Mezun Olunan Lise	N	Ort. (X)	F	Sig. (0,05)
Endüstri Uyumu ve Terfi	Tekstil Meslek Lisesi	5	4,1200	0,378	0,769
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	3,8222		
	Genel Lise	52	3,9692		
	Diğer	67	3,8985		
	Toplam	133	3,9293		
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları	Tekstil Meslek Lisesi	5	3,8500	1,559	0,202
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	3,8889		
	Genel Lise	52	3,4519		
	Diğer	67	3,4030		
	Toplam	133	3,4718		
Yöneticiler ve İş Arkadaşları	Tekstil Meslek Lisesi	5	3,9333	3,108	**0,029**
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	3,2593		
	Genel Lise	52	3,7756		
	Diğer	67	3,4677		
	Toplam	133	3,5915		
Sosyal Statü	Tekstil Meslek Lisesi	5	2,7333	0,230	0,875
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	2,4444		
	Genel Lise	52	2,5449		
	Diğer	67	2,6318		
	Toplam	133	2,5890		
Yetki Devri ve Motivasyon	Tekstil Meslek Lisesi	5	3,5333	0,461	0,710
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	3,3333		
	Genel Lise	52	3,5641		
	Diğer	67	3,4577		
	Toplam	133	3,4937		
Gelirler	Tekstil Meslek Lisesi	5	2,8000	2,796	**0,043**
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	3,7778		
	Genel Lise	52	3,2308		
	Diğer	67	3,0896		
	Toplam	133	3,1805		
Özel Hayat	Tekstil Meslek Lisesi	5	4,5000	0,156	0,925
	Meslek Lisesi (Endüstri / Kız)	9	4,4444		
	Genel Lise	52	4,2981		
	Diğer	67	4,3358		
	Toplam	133	4,3346		

Tablo 10 değerleri incelendiğinde "yöneticiler ve iş arkadaşları" ile "gelirler" boyutlarında mezun olunan lise bakımından anlamlı bir farklılığın olduğu (Sig. <0,05), diğer boyutlarda anlamlı bir farklılığın olmadığı (Sig.>0,05) görülmektedir. Bu sonuca göre H_{1e} kısmen kabul edilmiştir. Söz konusu değişkenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde Tekstil Meslek Lisesi mezunlarının "yöneticiler ve iş arkadaşları" ile ilgili algılarının yüksek, "gelirler" ile ilgili algılarının düşük olduğu anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde her sektörde üst düzey bir rekabetin olduğu bilinmektedir. Bu rekabet ortamında işletmelerin başarısı, üretimden ziyade ürün tasarımı, markalaştırma, moda oluşturma, Ar-Ge gibi faaliyetlerdeki başarısına bağlı olmaktadır. Ancak bu faaliyetleri gerçekleştirebilmek işletmelerin

nitelikli/kalifiye personel istihdamıyla mümkün olabilmektedir. Tekstil ve giyim sektörü için nitelikli personel yetiştiren birimlerin başında ise üniversitelerin tekstil mühendisliği bölümleri gelmektedir. Bu bağlamda çalışmada tekstil mühendisliği bölümü öğrencilerinin sektörün çalışma koşullarını algılama durumu, sektörde çalışma istekleri ve sektörle ilgili kariyer beklentileri araştırılmıştır. Araştırma Türkiye`de 2018-2019 eğitim-öğretim yılında %100 doluluk oranına sahip iki bölümden biri olan Marmara Üniversitesi Tekstil Mühendisliği (diğeri İstanbul Teknik Üniversitesi Tekstil Mühendisliği) öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre:

Öğrenciler genellikle 18-23 yaş aralığında (%92,4) olup öğrencilerin çoğunluğunu kadın öğrenciler (%75,9) oluşturmaktadır. Öğrencilerin sadece %10,6'sı meslek lisesi mezunudur. Ayrıca öğrencilerin bölüm tercih sıralamasında tekstil mühendisliği bölümü 1-7 tercih (%72,2) arasındadır. Öğrencilerin %78,9'u tekstil mühendisliği bölümünü kendi istekleriyle seçmişlerdir. Öğrencilerin %49,6'sı sektörde staj yapma deneyimine sahip olup %78,2'si sektör hakkında bilgi sahibidir. Öğrencilerin %82,7'si mezun olduktan sonra sektörde çalışmak istemektedir. Öğrencilerin %56,4'ü birden fazla alt sektörde çalışma isteğine sahipken %20,3'ü sadece hazır giyim sektöründe çalışma isteğindedir.

Öğrencilerin hafta sonu tatili, özel yaşamları ile ilgili beklentileri bulunmaktadır. Bu durum sektörün nitelikli personel istihdamı için çalışma yaşamında bazı değişikliklere gitmesi gerektiğini göstermektedir. Tekstil ve giyim sektöründe kariyer yapma konusunda öğrencilerin çevrelerinde olumsuz bir düşünce bulunmamakta olup, öğrenciler tekstil ve giyim sektöründe sahip oldukları bilgi ve deneyimlerini kullanabileceklerini beyan etmektedirler. Öğrencilerin, staj yaptıktan sonra "işin doğası ve çalışma koşulları" ile "yöneticiler ve iş arkadaşları" konularında algılarında olumlu yönde gelişme meydana gelmektedir. Stajın öğrencilerin sektör hakkındaki düşünceleri üzerinde önemli etkisi olması nedeniyle sektör temsilcileri ve üniversite yönetimlerinin oluşturacağı ortak komisyonlarla her bir öğrencinin istek, beklenti ve özelliklerine en uygun işletmede staj yapmasının sağlanması hem sektör için hem de öğrencinin geleceği için daha yaralı olacağı düşünülmektedir.

Öğrenciler sektör hakkında bilgi sahibi olduktan sonra tekstil ve giyim sektöründe terfi ile ilgili olumlu düşünce edinmektedirler. Bu nedenle öğrencilere, sektör ve alt sektörleri hakkında detaylı bilgi (çalışma koşulları, ücretler, görevler, kariyer durumu vb.) verilmeli ayrıca işletme ziyaretleri gerçekleştirilmelidir. Özellikle Tekstil Meslek Lisesi mezunu öğrencilerinin "yöneticiler ve iş arkadaşları" ile ilgili algılarının yüksek iken, "gelirler" ile ilgili algılarının ise düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun en önemli nedeninin öğrencilerin meslek lisesi yıllarında yapmış oldukları stajlarda elde etmiş oldukları olumsuz deneyimler ve sektörde uygulanan ücret politikaları olduğu söylenebilir.

Tekstil mühendisliği bölümünü, genellikle kadın öğrencilerin bilinçli bir şekilde tercih ettiği ve mezun olduktan sonra da sektörde çalışmak isteklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Diğer yandan öğrencilerin özel yaşam beklentilerinin yüksek olmasının henüz çalışma hayatı konusunda yeterli tecrübeye sahip olmamalarından kaynaklandığı ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

Afşar, B. (2006). *Tekstil Sektör Analizi.* http://www.kto.org.tr/d/file/tekstil-sektoru---2006.doc, Erişim Tarihi: 24.12.2018.

Ak, B. (2009). Verilerin Düzenlenmesi ve Gösterimi. Ş. Kalaycı içinde, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (s. 1-47). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Arman, A., Şahin, T. (2013). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Stajlarında İşletmelerden Beklentileri: Mengen Aşçılar Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Biimler Dergisi, 6*(2), 13-24.

Bulur, N., Ulaş, M., ve Ulaş, A. Ü. (2017). Tekstil Ve Giyim Üretim Teknolojisi Programı Öğrencilerinin Sektörden Beklentileri (İnönü Üniversitesi Yeşilyurt MYO Örneği). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6*(1), 283-296.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* (32), 470-483.

Cevher, E. (2015). Üniversitelerde Kariyer Planlama Faaliyetleri Ekseninde Kariyer Merkezlerine Yönelik Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5*(2), 164-177.

Çavuş, Ş., Kaya, A. (2015). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Planları Ve Turizm Sektörüne Yönelik Tutumu. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4*(5), 101-117.

Çetin, A. C. (2007). Şirket Derecelendirilmesinde Faktör Analizi Kullanımı ve Sektörlere Yönelik Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12*(3), 53-74.

Demirdağ, A., Çelikkanat, N. (2017). Ortaöğretim Düzeyindeki Turizm Öğrencilerinin Stajlarından Sağladığı İş Tatmini ve Kariyer Beklentilerine Muhtemel Etkileri. *The Journal of Academic Social Science Studies, Winter I* (62), 429-441. doi:10.9761/JASSS7387

Doğan, N., Palamutçu, S. (2013). Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Nitelikli İş Gücü Yetiştirme Programları. *3.Sanayi Şurası*, (s. 1-18). Ankara. http://www.sanayisurasi.gov.tr/pdfs/tekstil-ve-hazir-giyim-sektorunde-nitelikli-is-gucu-yetistirme-programlari.pdf, Erişim Tarihi: 24.12.2018.

Duman, T., Tepeci, M., ve Unur, K. (2006). Mersin'de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 17*(1), 51-69.

Er, M. B., Özgüler, A. T., ve Özgüler, D. (2018). Bilgisayar Mühendisliği Öğrencilerinin Bilişim Sektöründen Beklentileri (Harran Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Örneği). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 7*(2), 208-219.

Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS* (Third Edition). California: SAGE Publications Inc.

Gökdeniz, İ. (2017). Özel Sektör ve Kamu Yönetiminde Kariyer Planlaması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 19*(32), 123-131.

Gürdoğan, A., & Atabey, S. (2015). Öğrencilerin Meslek Stajından Memnuniyet Düzeylerinin Kariyer Hedeflerine Etkisi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 91-113.

Kayış, A. (2009). Güvenilirlik Analizi (Reliability Analysis). Ş. Kalaycı içinde, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (4. b., s. 403-419). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kılıç, A., Kuyumcu, A. (2008). Teknik Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Gelecekten Beklentileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(26), 47-63.

Koçer, S., Pelenk Özel, A. (2018). Halkla İlişkiler Bölümü Öğrencilerinin Meslek Algısı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11*(7), 669-682.

ÖSYM. (2018). *ÖSYM Sonuç Açıklama Sistemi*. https://sonuc.osym.gov.tr Erişim Tarihi: 10.12.2018.

Özgüler, A. T., Aydın, M., Kağızmanlı, B., & Kaya, K. (2017). İnşaat Bölümü Öğrencilerinin Sektörden Beklentileri ve Kariyer Planları: Malatya Meslek Yüksekokulu Örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6*(4), 179-185.

Pınarlık, G. (2018). Tekstil Bölümlerinde Mesleki Eğitim Alan Lise Öğrencilerinin Beklentilerinin İncelenmesi; Uşak İli Örneği. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD), 7*(2), 229-239.

Seymen, O. A. (2004). Geleneksel Kariyerden, Sınırsız ve Dinamik/Değişken Kariyere Geçiş: Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Yazınsal Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, XXIII*(1), 79-114.

Soysal, A. (2006). Kariyer Yönetiminde Yeni Strateji Arayışları Türkiye Ölçeğinde Bir Değerlendirme. *Çimento İşveren, Eylül*, 4-25.

Şahinoğlu, M. A., & Aydın, S. (2015). Hazır Giyim Sektöründe Verilen Hizmet İçi Eğitimin İşgörenlerin Kaliteye İlişkin Görüşlerine Etkisi. *Tekstil ve Mühendis, 22*(98), 56-62. doi:10.7216/130075992015229806

Taşlıyan, M., Arı, N. Ü., ve Duzman, B. (2011). İnsan Kaynakları Yönetiminde Kariyer Planlama Ve Kariyer Yönetimi: İİBf Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3*(2), 231-241.

TDK. (2006). *Güncel Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c07c2b8eaeec0.05005227, Erişim Tarihi: 05.12.2018.

TEPAV. (2018). *İstihdam İzleme Bülteni.* https://www.tepav.org.tr/upload/files/1527574824-6.TEPAV_Istihdam_Izleme_Bulteni_Subat_2018.pdf, Erişim Tarihi: 24.12.2018.

TİM. (2018). *İhracat Rakamları*. http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html Erişim Tarihi: 24.12.2018.

Tuncer, P. (2012). Değişen İnsan Kaynakları Yönetimi Anlayışında Kariyer Yönetimi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*(1), 203-233.

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 46*(Özel Sayı), 74-85.

Yıldırımalp, S., İslamoğlu, E., ve Yenihan, B. (2014). Türkiye'de KOBİ'lerin Nitelikli İşgücü İhtiyacı: İşveren - İşgören - Devlet Ekseninde Bir İnceleme. *Sosyal Siyaset Konferansları, 1-2*(66-67), 15-42.

Yıldız, M. (2002). İnsangücü Planlamasına Çağdaş Bir Yaklaşım: Kariyer Planlaması. *Türk İdare Dergisi*(436), 227-245.